

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-12-08

Diarienummer N609-3849/22

Handläggare:

Amanda Andersson

E-post: amanda.2.andersson@grundskola.goteborg.se

Redovisning av Göteborgsförslag om volontärer i Göteborgs alla skolor, ID 12 641

Förslag till beslut

I grundskolenämnden,

1. Grundskolenämnden avslår Göteborgsförslaget om volontärer i Göteborgs alla grundskolor, ID 12 641.
2. Grundskolenämnden noterar redovisning av beredning av Göteborgsförslaget om volontärer i Göteborgs alla grundskolor, ID 12 641.

Sammanfattning

Den 6 oktober 2022 inkom Göteborgsförslaget, *Volontärer i Göteborgs alla grundskolor*, ID 12 641, till grundskolenämnden. På nämndens sammanträde den 22 november 2022 fick förvaltningen i uppdrag att bereda frågan vidare. Förslagsställaren skriver att seniorer/pensionärer kan betyda mycket för elever i skolan, särskilt i utsatta områden. Förslaget skulle innebära att volontär i skolan genomförs i hela Göteborg.

Förvaltningen har utrett Göteborgsförslaget om volontärer i alla skolor. Den sammantagna bedömningen är att förslaget ska avslås. Motiveringen till att avslå förslaget är att förvaltningen behöver fokusera på och prioritera kärnverksamheten och den verksamhet som bedrivs av behörig personal. Förslaget kan leda till utmaningar gällande styrning och ledning, ökad belastning på rektor samt att det idag finns befintliga former och möjligheter att engagera sig som volontär och därigenom stötta målgruppen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Att vara volontär innebär att engagera sig frivilligt. Volontärens insats är gratis för skolan men med erbjudande om lunch och kaffe/te.

Om volontär i skolan ska utökas till fler skolor behöver det finnas en central organisation för arbetsuppgifter som syftar till att underlätta för skolor och volontärer. Det kräver arbetsinsatser och kostnader gällande marknadsföring, introduktionstillfälle, administration, rekrytering och matchning mellan volontär och skola samt kontakt och dialog med volontären vid frågor och liknande. Idag arbetar två personer (å 50 procent) med detta inom socialförvaltning Centrum riktat mot kommunala och fristående skolor inom utbildningsområde Centrum samt för skolorna inom Skola som arena.

Vid samtal med referensgruppen styrning och ledning lyfte cheferna att vid en eventuell utökning av volontärer i skolan bör införandet inte finansieras av eller påverka elevpengen.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Det finns olika syften med att engagera sig ideellt, till exempel för att göra en insats i samhället eller för att ha en sysselsättning. Delaktighet i samhället har betydelse för välbefinnandet för den enskilda personen. De som ägnar sig åt obetalt arbete inom den offentliga sektorn, jämfört med inom familjen eller vänskapskretsen, får större uppskattning, har mer mångsidigt nätverk och en starkare känsla av personligt ansvar¹.

Om volontärer i skolan ska utökas till fler skolor kan det förväntas påverka relationer mellan invånare i staden. Främst mellan elever inom grundskoleförvaltningen och volontärer som ideellt väljer att engagera på en skola. I socialförvaltning Centrum arbetar man med Generationsmöten för att man ser att det bygger broar mellan generationer och stärker tillit och sammanhållning mellan människor.

Fler trygga vuxna på skolorna kan ses som något positivt som skapar samhällsvinster när det fungerar bra. Volontärer känner sig delaktiga i samhället och får möjlighet att bidra med kunskap och erfarenheter. För eleven kan det till exempel innebära ökad tid med en vuxen i skolan. I en utvärdering av Volontär i skolan uppger en pedagog: *att känna sig viktig, sedd, trygg och uppskattad är grunden i all undervisning och i alla klasser. Volontärerna har också bidragit till att några barn med behov har fått läsa sin läsläxa två eller tre gånger under veckan, istället för en gång. Det har gett resultat i fin läsutveckling.*

Samverkan

Information har getts i facklig samverkansgrupp (FSG) den 13 mars 2023. Dialog har också förts i utskottet för organisation och budget den 20 februari 2023.

Bilagor

1. Göteborgsförslag ID 12 641, *Volontärer i Göteborgs alla grundskolor*
2. Protokollsutdrag GSN 2022-11-22, §289, N609-3849/22 Göteborgsförslag ID-12 641, *Volontärer i Göteborgs alla grundskolor*

¹ Johansson, M. (2007) Gamla och nya frivillighetsformer – Äldreomsorgens hybrider växer fram. Rapportserie i Socialt arbete. Nr 2.

Ärendet

Den 6 oktober 2022 inkom Göteborgsförslaget, *Volontärer i Göteborgs alla grundskolor*, ID 12 641, till grundskolenämnden. På nämndens sammanträde den 22 november 2022 fick förvaltningen i uppdrag att bereda frågan vidare.

Beskrivning av ärendet

Den 6 oktober 2022 inkom Göteborgsförslaget, *Volontärer i Göteborgs alla grundskolor*, ID 12 641, till grundskolenämnden. Förslaget har legat ute på webbsidan för Göteborgsförslaget i 90 dagar, fått över 200 röster och därefter har förslaget översänts till grundskolenämnden för vidare hantering. På nämndens sammanträde den 22 november 2022 fick förvaltningen i uppdrag att bereda frågan vidare.

Förslagsställaren skriver i Göteborgsförslaget att det i den före detta stadsdelsnämnden Centrum fanns en verksamhet som kallades seniorer i skolan och som innebar att pensionärer ideellt hjälpte till i skolorna. Från 2018 kallas verksamheten volontär i skolan och verkar i dagsläget inom utbildningsområde Centrum, som omfattar skolor i de före detta stadsdelarna Majorna-Linné, Örgryte-Härlanda och Centrum.

Enligt förslagsställaren borde verksamheten volontär i skolan genomföras på skolor i hela Göteborg, och inte minst skolor i de så kallade särskilt utsatta områden, där bland annat svenskan är otroligt viktig.

Genomförande

Inom förvaltningen och i Göteborgs Stad har följande tjänstepersoner deltagit i utredningsarbetet och bidragit med kunskap och erfarenheter utifrån respektive kompetens- och ansvarsområden:

- Processledare Jämlik Stad, Grundskoleförvaltningen
- Verksamhetscontroller HR, Grundskoleförvaltningen
- Referensgrupp styrning och ledning, Grundskoleförvaltningen
- Utskottet organisation och budget, Grundskoleförvaltningen
- Utbildningschef, Grundskoleförvaltningen
- Verksamhetsutvecklare Generationsmöten, Socialförvaltning Centrum

Fyra personer med erfarenhet av att vara volontär har deltagit genom att berätta om sina erfarenheter.

Skolans uppdrag och nämndens reglemente

I läroplanernas kapitel 1 står det att skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot de nationella målen och att huvudmannen har ett givet ansvar för att det sker. Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. I kapitel 2 finns övergripande mål och riktlinjer. Målen anger riktningen på skolans arbete och de normer och värden samt de kunskaper som alla elever bör ha utvecklat när de lämnar grundskolan. Kortfattat ramar de övergripande målen in skolans kunskaps- och värdegrundsuppdrag.

I grundskolenämndens reglemente står det bland annat att i syfte att säkra och utveckla skolans kompensatoriska uppdrag, ansvarar grundskolenämnden för att säkerställa att

samverkan och samordning sker med övriga nämnder, andra myndigheter och organisationer i frågor som rör grundskolenämndens uppdrag.

Rektors ansvar

Rektor har en lagreglerad befogenhet att leda och samordna det pedagogiska arbetet vid en skola. Rektor har också mandat att besluta om skolans inre organisation och resursfördelning samt fatta de beslut och utöva det ansvar som framgår av skollagstiftningen och andra författningar.

Referensgrupp styrning och ledning

Skolledare och enhetschefer inom måltid, lokalvård och vaktmästeri (MLV) som ingår i förvaltningens referensgrupp styrning och ledning har deltagit i dialog om förslaget.

Gruppen ställde sig positiva till förslaget och såg det som positivt med fler vuxna i skolan, det framfördes att det inte enbart behöver handla om att volontär vid undervisningstillfällen utan att det även kan röra sig om att vara tillgänglig i skolmatsal, skolbibliotek och under raster. Förutsättningarna varierar mellan skolorna och positiva erfarenheter av volontärverksamhet gör att det kan vara värt att prova på frivillig basis.

Några av de utmaningar som lyftes var att desto fler olika kategorier av vuxna som är i skolan desto mer blir det att samordna och det kan vara svårare att nå ut med skolans värdegrund. Det behövs utrymme att leda personerna. Volontärer kan därför innebära ökad belastning på rektor. Det kan också vara ett dilemma om volontären bor i närområdet och har anhöriga eller släkt på skolan. Det är viktigt att tänka in volontärsatsningar i ett större sammanhang och prioritera det gentemot andra insatser. Gruppen framförde att det är viktigt att det inte finansieras av elevpengen.

Utskottet för organisation och budget

I det fackliga samverkansutskottet för organisation och budget fanns erfarenhet av volontär i skolan. Som positivt lyftes fler vuxna i skolan och att det kan tillföra trygghet till exempel vid matsituationen. Det är bra för elever att möta vuxna med olika erfarenheter och som inte ställer krav, möten mellan generationer kan betyda mycket.

Det måste finnas en mottagare och bygger på att någon i personalgruppen kan tänka sig att vara kontaktperson för volontären. En risk kan vara att volontären inte känner till skolans värdegrund och det får inte handla om att ersätta ordinarie personal.

Skola som arena

Skola som arena är en strategi för att utjämna barn och ungas uppväxtvillkor och ingår i Göteborg Stads satsning på Jämlig stad. Skolan öppnas upp till en trygg mötesplats där barn och vuxna tillsammans med andra aktörer från offentlig sektor, näringsliv och idéburen sektor bjuds in att skapa, delta och leda aktiviteter. På skolorna skapas aktiviteter och sammanhang som bidrar till att fler barn klarar sin skolgång och får en meningsfull fritid i en trygg miljö. Samtidigt utvecklas stadsområdet, tryggheten främjas och framtidstron i området ökar. Skola som arena drivs på ett 20-tal skolor inom grundskoleförvaltningen.

Under 2022 tog ansvariga tjänstepersoner fram en överenskommelse mellan Generationsmöten i centrum, grundskoleförvaltningen samt äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen (ÄVO). Överenskommelsen syftar till att pröva verksamheten volontär i skolan inom Skola som arena i samverkan med ÄVO.

Generationsmöten rekryterar, förmedlar och matchar volontärerna med skola och uppdrag. Koordinator hjälper till att säkra att genomförandet ute på varje skola blir tryggt och hållbart för skola, volontär och elev. Aktiviteterna inom Skola som arena sker innan och efter lektionstid och utgår från barnens behov och önsksningar. Volontären kan välja att vara en extra viktig vuxen i redan befintliga aktiviteter eller tillsammans med koordinator och/eller annan samverkanspart utforma en egen aktivitet. ÄVO bidrar med mötesplatser för att nå ut till blivande volontärer.

Generationsmöten

Generationsmöten inom socialförvaltning Centrum arbetar för att ge människor i alla åldrar förutsättningar att mötas genom att delta i olika aktiviteter. Generationsmöten utgår från ett all-åldersperspektiv, vilket innebär en bred syn på vad som räknas som möten mellan generationer. Det möjliggör strukturer för kunskaps- och erfarenhetsutbyten, för att människor ska kunna skapa och uppleva saker tillsammans samt vara delaktiga i och ha inflytande i staden. Några exempel på verksamhet är:

- Volontär i förskolan. Volontärer deltar i verksamheten med att läsa sagor för, pyssla med och stötta förskolebarn.
- Volontär i skolan. Volontärer deltar på lektioner, raster och fritids eller som läxhjälp.

Volontär i skolan erbjuds inom skolorna som är geografiskt belägna inom utbildningsområde Centrum samt de 23 skolor som ingår i Skolan som arena. Uppdraget beskrivs som att volontären ska vara en extraresurs och finnas till för att stödja och hjälpa eleverna på olika sätt. För skolorna innebär det fler närvarande vuxna och att fler elever blir sedda och bekräftade samt att eleverna får fler vuxna förebilder. I skolan sker ett möte mellan generationer och eleverna får del av vuxnas kunskaper och vuxna av elevernas. Medverkan är frivillig och utan ekonomisk ersättning. Volontären blir bjuden på lunch och kaffe på skolan. Rekommendationen är att volontären är på skolan minst en halvdag i veckan.

Vårterminen 2019 genomfördes en utvärdering av arbetet med volontär i skolan och volontärer i förskolan. Skolpersonal lyfter positiva exempel som möjlighet för elever att träffa en god positiv vuxen som inte är där för att bedöma elevens kunskaper utan skapar en annan pedagogisk/social relation, ökad vuxentäthet som praktiskt innebär att elever får extra lästid och fler möjligheter att bli sedda och lyssnade på under veckan samt intressant och djupare förståelse mellan generationer som möjliggör för en mer sammanhållen stad.

Volontären ska delta vid ett introduktionstillfälle, cirka 3 timmar, och lämna ett utdrag ur polisens belastningsregister innan de erbjuds en placering på en skola.

Verksamhetsutvecklare inom Generationsmöte ansvarar för rekrytering, introduktionstillfälle och matchning mellan volontär och skola. De har också tagit fram informationsmaterial och har administrerat överenskommelse med volontären om uppdraget, tystnadsplikt, GDPR samt uppvisande av utdrag ur belastningsregistret.

Volontärers erfarenheter

I utredningsarbetet har fyra volontärer deltagit för att berätta om deras upplevelser av att vara volontär inom grundskolan. Volontärerna beskriver positiva möten med elever och möjligheten till att bidra med något meningsfullt och samtidigt få en inblick i skolan.

Det framgick under samtalen att det finns olika syften med att vara volontär, exempelvis för att kunna bidra med erfarenheter och kompetens eller för att bidra som extra resurs och lugn i klassrummet. En av volontärerna lyfte att det är viktigt att de som ställer upp tycker att de har något att bidra med så att det inte blir för att ha något att göra för att fördriva tiden. En utgångspunkt är att komma väl överens med läraren och att läraren har en viss inblick i vad volontären kan bidra med. Utbytet mellan volontär, elev och till viss del lärare är av stor vikt, det handlar inte om att hoppa in på olika lektioner och därmed inte lära känna vare sig elev eller lärare. Samtliga berättar om positivt bemötande från skolledning och lärare.

I samtalen framkom att det initialt funnits en viss otydlighet kring rollen och uppdraget samt förväntningarna. En av volontärerna kände behov av att få vet mer innan start för att kunna vara förberedd och lyfter att personerna som arbetar med matchning och introduktion måste vara engagerade och skapa förutsättningar att det ska fungera för skola och för volontär. Ett medskick från en av volontärerna är att grundskoleförvaltningen måste ha en tät dialog med skolan om deras behov och matcha det med utifrån vad volontären önskar bidra med. Om det inte finns resurser för att arbeta med detaljer som rekrytering, matchning, introduktion och uppföljning blir helheten inte bra.

Förvaltningens bedömning

En viktig utgångspunkt i utredningsarbetet har varit att frågan om att ta emot volontär i skolan måste vara ett erbjudande och att det är rektor som avgör om det är aktuellt eller inte på respektive skola. Därmed kommer det se olika ut bland stadens skolor. Nämnden eller förvaltningen kan inte styra att det ska finnas på alla skolor.

Enhetschefer inom referensgruppen styrning och ledning ställde sig positiva till förslaget och bekräftade att det finns behov fler vuxna i skolan men att det inte enbart behöver handla om att delta vid undervisningstillfällen. Ett viktigt medskick var att det inte ska finansieras av elevpengen. Både rektorerna och förvaltningens utbildningschefer betonar att ett volontäruppdrag kräver mycket styrning och ledning och skulle innebära ökad belastning på rektor. Utbildningscheferna bedömer att fokus bör vara på personal med behörighet och kvalificerad kompetens, framför allt i skolor i utsatta områden. Erfarenheten är att de insatser som görs runt och i skolor med stora utmaningar också kräver mycket av skolledare och personal för att få effekt.

Möjligt genomförande

Förvaltningen har sett över hur förslaget skulle kunna genomföras om det godkänns och bedömer att det i så fall bör starta som ett pilotprojekt under en förutbestämd tidsperiod på skolor som är intresserade av att ta emot volontär. Erbjudandet riktas då inte specifikt mot högindexskolor utan presenteras som ett generellt erbjudande till samtliga skolor inom förvaltningen. Ytterligare avgränsningar som behöver undersökas vidare handlar om erbjudandet ska riktas mot alla skolformer samt mot de fristående skolorna. Ett viktigt perspektiv att ha med är att det inte handlar om att ersätta personal inom skolan utan en möjlighet att tillföra något och skapa ett utbyte mellan generationer.

Verksamhetsutvecklare inom Generationsmöten arbetar med organisering och administrativa frågor som exempelvis rekrytering, utbildning, matchning, hantering av dokument, kontakt med volontärer samt skolor som är intresserade av att ta emot volontär i Centrum och inom skolorna som ingår i Skola som arena. Om arbetssättet ska spridas till skolor i fler utbildningsområden behöver det finnas liknande organisering inom

grundskoleförvaltningen. De arbetssätt och erfarenheter som finns inom Generationsmöten Centrum kan säkerligen överföras till grundskoleförvaltningen men uppdraget behöver då resurssättas och en ny struktur får byggas upp. Det skulle kunna uppstå problem med exempelvis olika arbetssätt, information och otydlighet med att bedriva två snarlika verksamheter inom två olika förvaltningar.

Grundskoleförvaltningen bedömer att volontärer i skolan inte borde prioriteras inom rådande budget och därför förutsätter extern finansiering. Efter en given tid ska en utvärdering genomföras för att se hur genomförande och effekter fallit ut inom de skolor som tagit emot volontärer.

Samlad bedömning

Förvaltningen anser att fler trygga vuxna i skolan vore en tillgång och anser att Göteborgsförslaget i dessa delar innehåller positiva element.

Det finns idag etablerade former för vuxna som vill göra skillnad för målgruppen som grundskoleförvaltningen valt att prioritera, exempelvis Skola som arena och genom förvaltningens IOP-avtal med Berättarministeriet. En ytterligare möjlighet är att ansöka om att bli timvikarie inom grundskoleförvaltningen och på så sätt stödja skolornas kärnverksamhet.

Förvaltningens sammantagna bedömning att Göteborgsförslaget om volontärer i Göteborgs alla grundskolor ska avstyrkas. Motiveringen till att avstyrka förslaget är att det inte bedöms vara en prioriterad insats för ökad måluppfyllelse och att förvaltningen behöver fokusera på och prioritera kärnverksamheten och den verksamhet som bedrivs av behörig personal. Förslaget kan leda till utmaningar gällande styrning och ledning, ökad belastning på rektor samt att det idag finns befintliga former och möjligheter för att engagera sig som volontär och därigenom stötta målgruppen.

Protokollsutdrag skickas till

Förslagsställaren

Demokrati- och medborgarservice

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Maria Andersson
Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg
Avdelningschef Styrning och ledning